

ПРОЖИМАЊЕ НАСТАВЕ ЈЕЗИКА, КЊИЖЕВНОСТИ И ГОВОРНЕ КУЛТУРЕ

Неопходно је поћи од претпоставке да језик добија своју праву функцију у одређеној врсти комуникације, било да је реч о књижевности или о говорној комуникацији. Зато и наставу граматике не можемо да посматрамо као нешто само за себе, изоловано од других наставних подручја, већ у њиховом непрестаном прожимању. Један од битних задатака наставе граматике је да, између остауспостави чврсту везу са наставом књижевности, односно са књижевним делом. Настава граматике помоћи ће нам да сазнамо како језик функционише у књижевном делу као уметничкој творевини. Граматичко теоретисање и граматички вербализам једино можемо превазићи ако будемо непрестано повезивали језик и књижевност, језик и белетристику. Задатак је наставника да што више користи књижевне текстове у настави граматике. Када је реч о обради наставног градива из граматике, пожељно је да лингвометодички текст буде књижевни текст, да се покаже после одређеног језичког вежбања како тај језик функционише у књижевном делу. У току обраде књижевног дела неопходно је оспособљавати и усмеравати ученике да уочавају стилску функцију језика, да примете како језик функционише у књижевноуметничком тексту. Такође је неопходно повезивати наставу граматике с наставом говорне културе, с вежбама усменог и писменог изражавања, с лексичким и синтаксичким вежбањима, с наставом богаћења речника. Дакле, непрестано у настави граматике, морамо да мислимо о јединству језичког и уметничког, о јединству језика и књижевне уметности. Тако ће ученици схватити да настава граматике није досадно теоретисање и бубалачко учење, већ да јој се може прићи с љубављу и симпатијама. Прожимање наставе граматике с књижевним текстовима и с наставом писмености, па и с језиком свакодневног комуницирања, значи одржавање природног јединства између ових сродних подручја, с једне стране, и подстицање ученика да открију животворност и примењивост граматике, с друге стране.

ЈЕЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО

Стваралаштво у језику подразумева изградњу самог језика, а како би рекли филозофи језика, то је изградња самог бића. Свакако, неопходно је разликовати знање самог језика као говорне делатности, знање рецимо матерњег језика којим говоримо, којим се споразумевамо и знање о том језику. Лингвистичар Ноам Чомски прави разлику између појмова „језичка способност“, што подразумева „суштинску моћ произвођења и разумевања исказа на матерњем језику, тј. знање свога језика које поседује говорни представник“ и „говорна делатност“, што означава „стварну употребу језика“. За језичко стваралаштво битне су језичке способности, тј. богатство језичких средстава којима се користимо и начина њиховог испољавања или примене у процесу споразумевања, посебно у млађим разредима основне школе. Реч „стваралаштво“ овде схватамо условно, јер није реч о неком истинском стваралаштву попут стварања књижевног дела. Стваралаштво овде подразумева оспособљавање и усмеравање ученика да сами, самостално откривају, комбинују, разврставају, проналазе, упоређују и примењују стечена знања на нов начин или у новим околностима. Многобројна стваралачка вежбања доприносе развијању језичког стваралаштва ученика, подстичу их да самостално решавају одређене језичке проблеме, посебно да развијају властите језичке способности.

ЛИТЕРАТУРА

Милатовић, В. (2011). *Методика наставе српског језика и књижевности у разредној настави*. Београд: Учитељски факултет.